

تربیت صحابه

گفتارهایی در تبیین نحوه مواجهه انسان
با عالم هستی و خویش

استاد حجت الاسلام والمسلمین مسعود علی

برگرفته از مجموعه سخنرانی‌های استاد
در جلسات هفتگی سال ۱۳۹۵
در هیأت میثاق با شهادت
پس از دانشجویان دانشگاه امام صادق

تألیف و تدوین:
حجت الاسلام مجتهد اسلامی
دکتر محمد نوروزی



فهرست

۷.....	پیشگفتار.....
۱۱.....	مقدمه.....
۱۳.....	بخش اول: انسان در مواجهه با حوادث.....
۱۴.....	تربیت نگاه.....
۱۵.....	نگاه به حوادث.....
۱۷.....	حادثه عاشورا.....
۱۹.....	تفاوت نگاه.....
۲۱.....	نگاه تاریک.....
۲۳.....	کرجکی و بزرگی.....
۲۵.....	محبوب ترین خلق.....
۲۸.....	خشودی از تقدیر الهی.....
۳۰.....	پشت پرده قضایا.....
۳۲.....	نگاه واقع بینانه.....
۳۳.....	شکستن بت های درون.....
۳۷.....	عجز انسان.....
۳۹.....	اصلاح نگاه.....
۴۰.....	خوش گمانی به خداوند: (نگاه ما به خالق هستی).....
۴۱.....	تفاوت جهان بینی.....
۴۲.....	ربوبیت الهی.....
۴۴.....	رحمت خداوند.....
۴۷.....	پیشی گرفتن رحمت خداوند بر غضبش.....
۴۹.....	حسن ظن به خدا.....
۵۱.....	سوء ظن به خدا.....
۵۲.....	نزد گمان بنده مؤمن.....

۵۷	عبادت دروغین
۵۹	نغال و فال خوب
۶۱	تطیرو فال بد
۶۳	فال بد فرعون
۶۵	راهکاری برای حسن ظن به خدا
۷۰	غرق در نعمت های خداوند!
۷۴	شما بی صاحب نیستید!
۷۶	نقش تربیتی بلا: (نگاه ما به مصائب و بلاها)
۷۷	تفاوت انسان ها
۷۸	مدیریت عالم براساس رحمت
۸۰	نگاه به دنیا
۸۲	قواعدی بازی در دنیا
۸۴	حلقه دام بلا
۸۶	پیام خداوند
۹۱	نار خداوند
۹۳	نور خدا
۹۴	تیر خدا
۹۸	شیوه های تربیتی خدا
۱۰۴	صبر در برابر بلا
۱۰۷	آشیخ غلامرضا یزدی
۱۰۹	بخش دوم: انسان در تعامل با خود
۱۱۰	دین پایدار (نگاه ما به تدین و التزام عملی ما)
۱۱۱	تقوای گیر و تقوای سبیز
۱۱۵	گریز از شهوت
۱۱۸	تزریق دینداری
۱۲۰	دینداری پایدار
۱۲۳	رشد کمی و کیفی نیت
۱۲۸	شیخ عبدالله گلپایگانی

۱۳۰	در برابر دشمن درون (نگاه به نفس)
۱۳۱	روحیه استکباری
۱۳۲	منشأ فضیلت‌ها
۱۳۳	دشمن درونی
۱۳۷	نکابوی شیطان
۱۳۹	ایستادگی در راه خدا
۱۴۱	بنا بردن به خدا از مکر شیطان
۱۴۴	نفس سیری ناپذیر
۱۴۶	قطع وابستگی‌ها
۱۴۷	یاد مرگ
۱۵۰	رشد و تعالی نیت (نقطه شروع تربیت عملی)
۱۵۱	توفیر و تصعید نیت
۱۵۴	تکثیر طولی نیت
۱۵۷	اتحاد محبت و محبوب
۱۵۹	آثار زخم در جنگ صفین
۱۶۲	رشد کیفی نیت
۱۶۴	درخواست پیرزن بنی اسرائیل
۱۶۶	حد انسان‌ها
۱۶۹	شوق بهشت و ترس از جهنم
۱۷۱	عقوبت در دنیا
۱۷۲	ترس از قیامت
۱۷۵	کار برای محبت خدا
۱۷۷	منابع و مآخذ: مستندات موجود در بیانات استاد

پیشگفتار

بسم الله الرحمن الرحيم

الامام الرضا عليه السلام: «رحم الله عبداً أحيا أمرنا». [قال الراوى]: فقلت له: «فكيف يحي امرکم؟» قال: «يتعلم علومنا ويعلمها الناس. فان الناس لو علموا محاسن كلامنا لاتبعونا» (عيون أخبار الرضا، ج ۱، ص ۳۰۷)

«حمد خدایی را که اول همه آثار، هستی اوست و قبل از او اولی نبوده، و آخر است بی آنکه پس از او آخری باشد، خدایی که دیده بینندگان از دیدنش قاصر، و اندیشه و فهم وصف کنندگان از وصفش عاجز است. به دست قدرتش، آفریدگان را ایجاد کرد و آنان را براساس اراده خود صورت بخشید، آن گاه همه را در راه اراده خود راهی نمود و در مسیر محبت و عشق به خود برانگیخت.» (صحیفه سجادیه، نیایش اول)

هیأت مذهبی که نقشی محوری و تمدن ساز در تاریخ پرفراز و نشیب جوامع شیعی داشته و دارند، شجره طیبه‌ای هستند که مستقیماً به وسیله‌ی حضرات معصومین علیهم السلام غرس شده‌اند. اجتماع قلوب بر محور معصومین علیهم السلام و ذکر مصائب اهل بیت علیهم السلام خصوصاً مصائب حضرت سیدالشهدا، ظرفیت منحصر به فردی را در این نهاد کهن شیعی ایجاد کرده است و آن را ظرف تحقق ولایت اجتماعی اهل بیت علیهم السلام و احیای امر آنها قرار داده است.

وقوع انقلاب اسلامی به وسیله‌ی احیاگر اسلام ناب محمدی در قرن
اخیر، نقطه عطفی در سیر حرکت این جریان بود. از یک سو، موانعی که
تا پیش از این در مسیر حرکت و تعالی این جریان بود، برداشته شد و از
سوی دیگر، مسئولیت‌ها و تعهداتی را در عرصه معادلات اجتماعی و در
گستره انقلاب اسلامی، پیش روی این جریان قرار داد. هیأت مذهبی،
چنان‌چه بتوانند نقش آفرینی لازم را در شرایط جدیدی که با آن روبه رو
هستند، ایفا کنند، تحولی عظیم را در نشر معارف اهل بیت (علیهم‌السلام) و احیای
امر آنها، که همانا احیای اسلام ناب محمدی است، رقم خواهند زد:

«مجالس عزای باید باشد و ملت باید با همه قدرت، این شعائر اسلامی
را زنده نگه دارند. با زنده نگه داشتن او، اسلام زنده می‌شود. ...
این مجالس را حفظ کنید، اینها اسلام را در قلوب ما زنده نگه
می‌دارد.» (صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۳۳)

هیأت میثاق با شهدا که بخش کوچکی از این جریان پویا است،
همواره در تلاش برای تحقق فریضه احیای امر اهل بیت (علیهم‌السلام) در سطح
ملی و بین‌المللی بوده است و به عنایت اهل بیت (علیهم‌السلام) توفیقاتی را نیز
کسب نموده است؛ هر چند کاستی‌ها و نواقص متعدّدند و افق‌های فتح
نشده بسیاری وجود دارد.

یکی از عرصه‌هایی که امروزه ورود به آن ضرورت دارد، تلاش برای تبیین نظری و عالمانه جریان هیأت‌های مذهبی در جامعه شیعی است؛ تلاشی برای ورود به عرصه تولید علم و تولید نظریات علمی منبعث از این نهاد اسلامی و بومی؛ مسیری که هرچند دشوار و پیچیدگی بالایی را داراست، ولی با نگاه تکالیف‌مدارانه، گریزی از ورود به آن نیست. البته در مجموعه‌های فرهنگی و پژوهشی مختلفی تاکنون در این عرصه وارد شده و فعالیت‌های مطلوبی انجام داده‌اند، اما به نظر می‌رسد که دانشجویان و استادان بسیجی دانشگاه امام صادق علیه السلام نیز موظف هستند تا در این مسیر، نقش آفرینی کرده و تکلیف خود را ادا کنند. خصوصاً که مخاطب ولی امر مسلمین برای تحقق مأموریت «مرجعیت علمی» قرار گرفته‌اند. به همین منظور، «واحد علمی - پژوهشی هیأت میثاق با شهدا» در دو سطح، فعالیت‌های خود را آغاز کرده است؛ در سطح اول، پژوهش‌هایی را به منظور تولید نظریه در عرصه اداره هیأت و تبیین نقش تمدنی این نهاد دنبال می‌کند؛ اما از آن جا که این سنخ از مطالعات پژوهشی بلند مدت خواهد بود و تا رسیدن به نقطه مطلوبی که قابل عرضه باشد، زمان زیادی را نیاز خواهد داشت، در کوتاه مدت نیز تلاش خواهیم کرد تا براساس سرمایه‌ای از معارف اهل بیت علیهم السلام که استادان بزرگوار در این سال‌ها، در هیأت میثاق با شهدا عرضه کرده‌اند، آثاری را تدوین کرده و در اختیار تشنگان معارف اهل بیت علیهم السلام قرار دهیم.

کتاب پیش رو که دومین دستاورد این مجموعه تلاش‌ها است، تقریری
از مباحث استاد گرانقدر، «حجت الاسلام مسعود عالی» است، که در
سال ۱۳۹۵ در هیأت میثاق با شهدا بیان فرمودند.

طبعاً آن چه حاصل آمده، محصول نیت خالصانه و جهاد مستمر
استاد بزرگوار و مجموعه خادمان این هیأت در عرصه‌ی پژوهشی است.
امید که پیشنهادهای سازنده اهل نظر، بر غنای این اثر و آثار بعدی منتشر
شده از سوی هیأت میثاق با شهدا بیفزاید و بتوانیم گامی هر چند کوچک
در جهت اعتلای اندیشه و معارف اسلام ناب محمدی برداریم و قدردان و
شکرگزار دو امانت گران بار پیامبر گرامی اسلام بیا که همان قرآن و عترت
است، باشیم؛ ان شاء الله.

والسلام علی من اتبع الهدی
واحد علمی - پژوهشی هیأت میثاق با شهدا
بسیج دانشجویی دانشگاه امام صادق علیه السلام

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

موضع‌گیری‌ها، خلقیات و رفتارهای هرکس در رابطه با خدا، انسان‌های دیگر، عالم هستی و محیط پیرامونی، همه بر اساس ساختار و شخصیت درون و به تعبیر قرآن «شاکله» او رقم می‌خورد. (قل کل یعمل علی شاکلته). آنکه بنده صالح خدا و خاضع و تسلیم در برابر او و مراعات کننده حقوق بندگان الهی و هماهنگ با نظام خلقت است، شخصیت درویش به گونه‌ای است که همین صلاح و سداد را اقتضا می‌کند و آنکه استکبار در برابر خدا دارد، ظلم و ستم بر بندگان خدا می‌کند و ذهن کجی با ساختار هستی دارد، شخصیتی دیگر در اوست که همین رفتارها و حالات، ظهور و بروز آن هویت و شاکله درونی است. هرکسی بر طینت خود می‌تند و از کوزه همان برون تراود که در اوست.

لذا جوهره و عصاره وجودی هرکس به همان شاکله درونی‌اش بر می‌گردد و همان هم حقیقت وجود او را شکل می‌دهد.

یکی از عناصری که شاکله و هویت باطنی ما را شکل می‌دهد، باورها، عقاید و افکار ما درباره عالم هستی است، درباره خدا و فعل او، درباره نظام تکوین و قوانینی که بر آن حاکم است، درباره دین و شریعت، درباره کارگزاران و مأموران خلقت، درباره خیر و شر، عدالت و ظلم، جبر و

اختیار، درباره انسان و جامعه انسانی و خلاصه درباره همه مراتب وجود
و اجزاء خلقت و ساختار آفرینش.

به تعبیر دیگر از مهمترین عناصر هویت و شاکله باطنی ما جهان بینی
و نوع نگاهی است که به عالم و آدم داریم. جهان بینی الهی و نگاه مثبت
به خلقت و خالق آن از ما شخصیتی می سازد و به تبع ما را به حالات
و خلقیات و رفتارهایی می کشاند که نگاه منفی و جهان بینی مادی
خلاف آن را اقتضا می کند. پس نوع نگاه ما در واقع سنگ زیرین بنای
شخصیت ماست که تربیت و اصلاح آن رشد و صلاح لایه ها و مراتب
وجودی ما را به دنبال دارد.

مباحثی که پیش رو دارید حاصل جلساتی صمیمی با جوانان
صمیمی تردد در هیئت میثاق با شهدای دانشگاه امام صادق علیه السلام است
که موضوع آن همین مسئله فوق الذکر یعنی «تربیت نگاه» بود و امید
است که روزنه و فتح بابی باشد بر روی فکر و مطالعه و تحقیق گسترده تر
در همین امر اساسی و ارانه الگوی صحیح نگاه به همه اقسام و مراتب و
اجزاء هستی تا بر اساس آن سعادت دنیا و حسن عاقبت را بر خود هموار
کنیم. در آرزو همه آنها که زحمت چاپ این کتاب را کشیدند تشکر
می کنم و توفیقشان را خواستارم.

اجرکم علی الله

مسعود عالی

۱۳۹۸/۹/۲۱